

TOD'S JA TOD'S PRANTSUSMAA

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

30. juuni 2005*

Kohtuasjas C-28/04,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Tribunal de grande instance de Paris' (Prantsusmaa) 5. detsembri 2003. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. jaanuaril 2004, menetluses

Tod's SpA,

Tod's France SARL

versus

Heyraud SA,

menetluses osales:

Technisynthèse,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans (ettekandja), kohtunikud R. Silva de Lapuerta, R. Schintgen, P. Kūris ja G. Arestis,

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Tod's SpA ja Tod's France SARL, esindaja: advokaat C. de Haas,

— Heyraud SA ja Technisynthèse, esindaja: advokaat C. Menage,

— Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues ja A. Bodard-Hermant,

— Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: K. Banks,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 12 tõlgendamist.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati kohtuvaidluses, mille põhikohtuasja hagejateks on Tod's SpA (edaspidi „Tod's”) ja Tod's France SARL (edaspidi „Tod's France”), kostjaks Heyraud

SA (edaspidi „Heyraud”) ja menetluse astujaks Technisynthèse, jalatsimudelite võltsimist puudutava hagi küsimuses.

Siseriiklikud õigusnormid

- 3 Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (Pariisi 24. juuli 1971. aasta leping), 28. septembril 1979. aastal muudetud kujul (edaspidi „Berni konventsioon”), artikli 2 lõige 7 on sõnastatud järgmiselt:

„[...] määrab [kirjandus- ja kunstiteoste autorite kaitseks asutatud] Liitu [edaspidi „Liit”] kuuluvate riikide seadusandlus kindlaks oma seaduste kohaldamise ulatuse kujutava kunsti teostele ja tööstusnäidistele ning mudelitele, aga samuti tingimused, mille kohaselt neid teoseid, näidiseid ja mudeleid kaitstakse. Teostel, mida nende päritolumaal kaitstakse ainult kui näidiseid ja mudeleid, on Liitu kuuluvates teistes riigis õigus ainuüksi sellisele erikaitsele, mis on tagatud selles riigis näidistele ja mudelitele; kui aga nimetatud riigis selline erikaitse puudub, kaitstakse neid teoseid kui kunstiteoseid.”

- 4 Berni konventsiooni artikli 5 lõige 1 sätestab:

„Teose päritolumaast erinevates Liitu kuuluvates riikides on autoritel käesoleva konventsiooni kohaselt kaitstavate teoste osas õigused, mis nende riikide vastavad

seadused annavad praegu või tulevikus oma kodanikele, samuti ka käesoleva konventsiooniga spetsiaalselt tagatud õigused.”

5 Berni konventsiooni artikli 5 lõige 4 sätestab:

„Päritolumaaks loetakse:

- a) Liitu kuuluvas riigis esmakordselt avaldatud teoste puhul — sedasama riiki; juhul, kui teosed avaldati üheaegselt mitmes Liitu kuuluvas riigis, kus kaitse kestvuse tähtajad on erinevad — riiki, mille seadusandlus näeb ette kaitse kõige lühema tähtaja;
- b) teoste puhul, mis avaldati samaaegselt riigis väljaspool Liitu ja Liitu kuuluvas riigis, viimast riiki;
- c) avaldamata teoste puhul või Liitu mittekuuluvas riigis esmakordselt avaldatud teoste puhul, ilma teose samaaegse avaldamiseta Liitu kuuluvas riigis, Liitu kuuluvat riiki, mille kodanik autor on, tingimusel, et:

- i) kui tegemist on kinematograafiateostega, mille tegija asukoht või alaline elukoht on Liitu kuuluvas riigis, loetakse päritolumaaks seda riiki, ning

- ii) kui tegemist on arhitektuuriteostega, mis on püstitatud Liitu kuuluvas riigis, või Liitu kuuluva riigi territooriumil paiknevates ehitistes või rajatistes sisalduvate kunstiteostega, loetakse päritolumaaks seda riiki.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 6 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Tod's on Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, kes väidab, et tal on varalised autoriõigused kaubamärkide Tod's ja Hogan all turustatavate kingade suhtes. Tod's France on nende kingade edasimüüja Prantsusmaal.

- 7 Saanud teada, et Heyraud pakkus müügiks ja müüs nime Heyraud all jalatsimudeleid, mis jäljendasid või vähemalt imiteerisid mudelite Tod's ja Hogan põhitunnuseid, koostati äriühingu Tod's taotluse alusel 8. veebruaril 2000 kohtutäituri aruanne. Põhikohtuasja hageja esitas 13. veebruaril 2002 Heyraudi vastu hagi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse. Technisynthèse on kontserni Eram tütarettevõtte, kes astus siseriikliku kohtu menetlusse Heyraudi seisukohtade toetuseks.

- 8 Põhikohtuasja ese hõlmab muu hulgas kaubamärkide Tod's ja Hogan jalatsimudelite võltsimist puudutavat hagi, mille peale Heyraud esitas Berni konventsiooni artikli 2 lõikel 7 tugineva vastuvõetamatuse vastuväite. Heyraud väidab, et Tod's ei või selle sätte alusel nõuda Prantsusmaal autoriõiguste kaitset mudelitele, mida konventsiooni alusel Itaalias ei kaitsta.
- 9 Tod's väidab muu hulgas, et nimetatud sätte kohaldamine kujutab diskrimineerimist EÜ artikli 12 tähenduses.
- 10 Siseriiklik kohus leiab, et Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses kasutatud väljend „on [...] õigus vaid” jätab Liidu kodanikud, kelle teoseid kaitstakse päritolumaal vaid näidiseid ja mudeleid puudutava õiguse alusel, ilma võimalusest pöörduda kohtusse tuginedes autoriõigustele sellises Liitu kuuluvas riigis, kus mitmekordne kaitse on lubatud.
- 11 Kuigi siseriikliku kohtu sõnul näib, et nimetatud sätte ei tee mingisugust vahet autoriõiguste omaniku kodakondsuse alusel, võib selle ulatus ühenduse õiguse suhtes olla vaieldav, kuna „avaldatud” teoste päritolumaal kattub tihtipeale riigiga, mille kodanik autor on või kus on ta alaline elukoht ning kuna „avaldamata” teoste päritolumaal on nimetatud konventsiooni artikli 5 lõike 4 punkti c kohaselt riik, mille kodanik autor on.

- 12 Kuna Tribunal de grande instance de Paris leidis, et tema poolt menetletavas kohtuasjas tehtav otsus sõltub EÜ artikli 12 tõlgendusest, otsustas ta menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas EÜ artikliga 12, mis sätestab kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõtte, on vastuolus see, et autori õigus nõuda liikmesriigis kaitset autoriõigustele selle liikmesriigi õiguse kohaselt sõltub vahetegemisest teose päritolumaa alusel?”

Esialgsed märkused

- 13 Tod's ja Tod's France kahtlevad eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuse asjakohasuses. Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 kohaldamise tingimused ei ole põhikohtuasja puhul täidetud. Pealegi hämmastab neid see küsimus, arvestades Prantsuse kohtupraktikas esinevat selget suunda — millele nad siiski vastu vaidlevad — ,et Berni konventsiooni nimetatud ei ole diskrimineeriv.

- 14 Siinkohal tuleb meenutada, et Euroopa Kohus ei otsusta siseriiklike õigusnormide või käesoleval juhul põhikohtuasja lahendamisel tähtsust omavate rahvusvaheliste normide kohaldamise üle. Euroopa Kohus peab ühenduse ja siseriiklike kohtute pädevuste jaotuse raames võtma arvesse eelotsusetaotluses kirjeldatud õiguslikku konteksti, mille põhjal eelotsuseküsimused on esitatud (vt selle kohta 25. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-475/99: Ambulanz Glöckner, EKL 2001, lk I-8089,

punkt 10, ja 13. novembri 2003. aasta otsus C-153/02, EKL 2003, lk I-13555, punktid 34 ja 35).

- 15 Mis puutub Prantsuse kohtute väidetavasse kohtupraktika suunda, siis piisab, kui meenutada, et EÜ artikli 234 teise lõigu kohaselt võib iga liikmesriigi kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja lahendada tõlgendamisküsimus, taotleda sellekohast eelotsust Euroopa Kohtult (6. oktoobri 1982. aasta otsus kohtuasjas 283/81: Cilfit jt, EKL 1982, lk 3415, punkt 6).
- 16 Pealegi ei pea Euroopa Kohus, kuigi suurem osa Euroopa Kohtule esitatud märkustest puudutavad vähemalt osaliselt ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1998. aasta direktiivi 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta (EÜT L 289, lk 28; ELT eriväljaanne 13/21, lk 120), nimetatud direktiivi sätteid tõlgendama.
- 17 Tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas Euroopa Kohtule vaid EÜ artikli 12 tõlgendamist puudutava küsimuse. Lisaks, nagu Euroopa Ühenduste Komisjon õigesti väidab, leidsid kohtutäituri 8. veebruari 2000. aasta aruande aluseks olnud põhikohtuasja asjaolud aset enne liikmesriigile direktiivi 98/71 ülevõtmiseks antud tähtaja saabumist, st enne 28. oktoobrit 2001.

Eelotsuse küsimus

- 18 Tuleb meenutada, et autoriõiguste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste suhtes, mis kuuluvad EÜ asutamislepingu reguleerimisalasse eelkõige seepärast, et need

mõjutavad ühendusesisest kaupade ja teenuste liikumist, kohaldatakse tingimata EÜ artikli 12 esimeses lõigus sätestatud diskrimineerimise keelu üldpõhimõtet (20. oktoobri 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/92 ja C-326/92: *Phil Collins jt*, EKL 1993, lk I-5145, punkt 27, ja 6. juuni 2002. aasta otsus kohtuasjas C-360/00: *Ricordi*, EKL 2002, lk I-5089, punkt 24).

- 19 Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kodanike ja mittekodanike võrdse kohtlemise reeglid keelavad mitte ainult avaliku diskrimineerimise kodakondsuse alusel, vaid ka igasuguse varjatud diskrimineerimise vahetegemisel muid sama tagajärjega kriteeriume kohaldades (vt eelkõige 23. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-29/95: *Pastooris ja Trans-Cap*, EKL 1997, lk I-285, punkt 16, ja 19. märtsi 2002. aasta otsus C-224/00: komisjon *v. Itaalia*, EKL 2002, lk I-2965, punkt 15).
- 20 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 liikmesriigi siseriiklikus õiguse raames kohaldamise tagajärjeks on vahetegemine teose päritolumaa alusel. Niisuguse kohaldamise tagajärjeks on eelkõige see, et soodsamast kohtlemisest ehk kahekordsest kaitses — ühelt poolt näidiseid ja mudeleid puudutava õiguse ning teiselt poolt autoriõiguse alusel — jäetakse ilma autorid, kelle teose päritolumaaks on teine liikmesriik, kus seda teost kaitstakse vaid näidiseid ja mudeleid puudutava õiguse alusel. Seevastu võimaldatakse mainitud soodsamat kohtlemist eelkõige autoritele, kelle teose päritolumaa on esimesena nimetatud riik.
- 21 Seetõttu tuleb teose päritolumaa alusel vahetegemise kriteeriumi arvestades kontrollida, kas põhikohtuasjas kõne all oleva õigusnormi kohaldamine võib kujutada käesoleva otsuse punktis 19 viidatud kohtupraktika tähenduses keelatud diskrimineerimist kodakondsuse alusel.

- 22 Heyraud ja Technisynthèse ning Prantsuse valitsus leiavad, et käesolev juhtum ei ole selline. Viimati nimetatu rõhutab eelkõige, et arvestades kujutava kunsti valdkonna autorite ja õiguste valdajate suurt liikuvust, ei kattu näidise või mudeli esmakordse avaldamise koht tingimata selle autori kodakondsusega ja enamasti see just nii on. Sellest tulenevalt ei pane Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 kohaldamine teiste liikmesriikide kodanikke või vähemalt suurt osa neist sisuliselt halvemasse olukorda ning seega ei too see säte kaasa kaudset diskrimineerimist.
- 23 Niisuguse väitega ei saa siiski nõustuda.
- 24 Seost ühelt poolt teose Berni konventsiooni kohase päritolumaaga ja teiselt poolt selle teose autori kodakondsuse vahel ei saa kuidagi eitada.
- 25 Avaldamata teoste puhul on see seos selge, kuivõrd Berni konventsiooni artikli 5 lõike 4 punktis c on see sõnaselgelt sätestatud.
- 26 Avaldatud teoste päritolumaaks on, nagu nähtub nimetatud konventsiooni artikli 5 lõike 4 punktist a, riik, kus teos esmakordselt avaldati. Liikmesriigis esmakordselt avaldatud teose autor on enamikul juhtudel isik, kelle elukoht on selles riigis, samas kui teises liikmesriigis avaldatud teose autor on üldiselt isik, kes ei ela esimesena nimetatud liikmesriigis.

- 27 Järelikult võib põhikohtuasjas kõne all oleva õigusnormi kohaldamine põhimõtteliselt seada halvemasse olukorda isikuid, kelle elukoht on teises riigis, ning kaasa tuua keelatud diskrimineerimise kodakondsuse alusel (vt selle kohta 14. veebruari 1995. aasta otsus kohtuasjas C-279/93: Schumacker, EKL 1995, lk I-225, punktid 28 ja 29, ning eespool viidatud kohtuotsus Pastoors ja Trans-Cap, punkt 17).
- 28 Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei piisa siiski sellest sedastusest järeldamiseks, et kõnealune õigusnorm on vastuolus EÜ artikliga 12. Eelduseks on veel, et selle kohaldamist ei saa põhjendada objektiivsete asjaoludega (vt selle kohta 10. veebruari 1994. aasta otsus kohtuasjas C-398/92: Mund & Fester, EKL 1994, lk I-467, punktid 16 ja 17, ning eespool viidatud kohtuotsus Pastoors ja Trans-Cap, punkt 19).
- 29 Prantsuse valitsus leiab, et Berni konventsiooni artikli 2 lõige 7 on igal juhul põhjendatud õiguspärase eesmärgi tõttu ning et see on otstarbekas ja eesmärgi saavutamiseks vajalik.
- 30 Nimetatud valitsus väidab, et Berni konventsiooni eesmärk on kirjandus- ja kunstiteoste kaitsmine ning et selle artikli 2 lõige 7 ning artikli 5 lõige 4 määravad kindlaks tingimused, mille kohaselt neid teoseid nende määratlemiseks kohaldatavast seadusest tulenevate objektiivsete kriteeriumide alusel autoriõigustega kaitsakse. Kui teost ei saa määratleda kunstiteosena riigis, kus see esmakordselt avaldati, ei saa seda kunstiteosena Berni konventsiooniga ühinenud riigis kaitsta, kuna seda ei ole kunstiteosena olemas. Nimetatud artikli 2 lõige 7 ei puuduta autoriõiguste kasutamise sätteid, vaid teose kunstiteosena määratlemisele kohaldatavat seadust.

- 31 Nende kaalutluste põhjal ei saa siiski järeldada, et esineb objektiivseid asjaolusid, millele tuginedes võiks põhjendada põhikohtuasjas kõne all oleva õigusnormi kohaldamist.
- 32 Tegelikult nähtub Berni konventsiooni artikli 5 lõikest 1, et konventsiooni eesmärk ei ole kindlaks määrata kirjandus- ja kunstiteoste kaitsmise küsimustele kohaldatav seadus, vaid sellega kehtestatakse üldreegli kaudu nende teostega seotud õiguste rahvusliku kohtlemise kord.
- 33 Nimetatud konventsiooni artikli 2 lõige 7 sisaldab, nagu komisjon õigesti täheldas, vastastikkuse põhimõtet, mille kohaselt Liitu kuuluvad riigid võimaldavad rahvuslikku kohtlemist, n-ö kahekordset kaitset vaid siis, kui sama tehakse teose päritolumaal.
- 34 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei või asutamislepingust ja või teiseseist õigusest liikmesriikidele tulenevate kohustuste täitmine sõltuda vastastikkuse tingimusest (30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-405/01: Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, EKL 2003, lk I-10391, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Kuna viidatud ei ole ühelegi teisele objektiivsele asjaolule, millega võiks põhjendada põhikohtuasjas kõne all olevat õigusnormi, tuleb seda pidada EÜ artiklis 12 keelatud kaudseks diskrimineerimiseks kodakondsuse alusel.

- 36 Seetõttu tuleb esitatud küsimusele vastata, et EÜ artiklit 12, mis sätestab kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõtte, tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, et autori õigus nõuda liikmesriigis kaitset autoriõigustele selle liikmesriigi õiguse kohaselt sõltub vahetegemisest teose päritolumaa alusel.

Kohtukulud

- 37 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamiseга seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

EÜ artiklit 12, mis sätestab kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu üldpõhimõtte, tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, et autori õigus nõuda liikmesriigis kaitset autoriõigustele selle liikmesriigi õiguse kohaselt sõltub vahetegemisest teose päritolumaa alusel.

Allkirjad